

Abstrakt:

Theodor W. Adorno ve svých textech podrobuje tvrdé kritice uspořádání západních společností ve druhé polovině 20. století. Zejména pak v *Dialektice osvícenství*, jejímž je spoluautorem, kritizuje současnou podobu racionality, kterou dává do kontextu s útlakem, ovládnutím a komodifikací okolního světa i druhých. V této bakalářské práci se zabývám interpretací Adornova pojmu *panství* jako pojmu, jehož kritika nám potenciálně může pomoci lépe artikulovat problematické aspekty našeho současného vztahu k mimolidské přírodě i k druhým. Pro lepší uchopení této problematiky a jejího propojení s environmentální filosofií jsem zvolila teorii sociální ekologie od Murraye Bookchina. Ten ve své knize *Ecology of freedom* hovoří o vytvoření hierarchických vztahů v lidských společnostech jako o hlavní příčině panského vztahu člověka k mimolidské přírodě. Oba autoři dávají do kontextu panství, které uplatňujeme nad přírodou, s panstvím, které uplatňujeme nad druhými. Bookchin pak při své kritice racionality vychází z Adorna a oba kritizují instrumentalizaci rozumu, který namísto poznávání slouží jako nástroj ovládnutí. Oba zároveň předkládají možná řešení nastalé situace, která spočívají v intencionální snaze poskytovat druhým i mimolidské přírodě větší míru autonomie. Zatímco Adorno toto značně enigmaticky představuje v *Negativní dialektice*, když charakterizuje vztahu subjektu a objektu a předkládá jako řešení „přednost objektu“ a „chápání předmětu v jeho konstelaci“, Bookchin přichází s konceptem „celistvosti“ (wholeness) a vyzývá k intencionálně symbiotickému vztahu s mimolidskou přírodou, který má být založen na rozumovém poznávání okolního světa a poskytnutí vyšší míry autonomie.

Klíčová slova: Theodor W. Adorno, Murray Bookchin, osvícenství, panství, environmentální filosofie, klimatická krize